

Dvacet let České společnosti pro krajinou ekologii

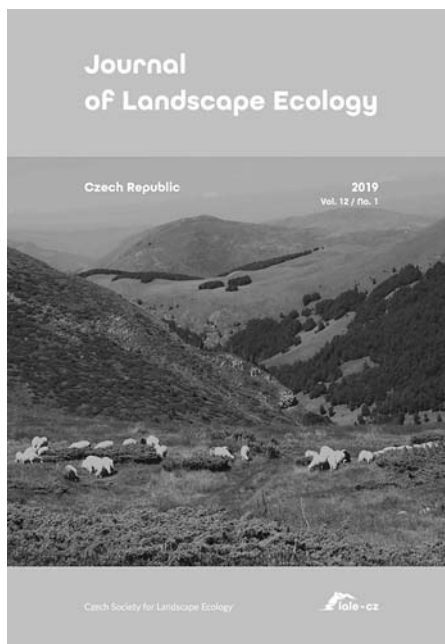
Česká společnost pro krajinou ekologii (IALE-CZ) byla jako odnož mezinárodní International Association for Landscape Ecology (IALE) zaregistrována v r. 1999, ale činnost se rozběhla až v roce následujícím. Její založení bylo vyvrcholením snah mladého oboru o vlastní institucionální zajištění. V 90. letech 20. století k tomu byla příznivá konstelace – otevřel se nám svět, nejednou jsme mohli jezdit na kongresy a konference, setkávat se se světovou vědou. Také o výsledky týkající se výzkumu krajiny a stavu životního prostředí, poznamenaného 40 lety socialistického hospodaření, byl na Západě nefalšovaný zájem.

Krajinná ekologie, která si klade za cíl studium tak složitěho objektu, jakým je krajina, se všemi procesy, vztahy a souvislostmi, je ze své povahy multidisciplinární a interdisciplinární s přesahem od přírodovědných oborů do společenské, plánovací a politické sféry. V přípravném výboru i v prvním řádně zvoleném Hlavním výboru společnosti se proto setkali odborníci z různých pracovišť a s erudicí od geobotaniky přes geografii, lesnickou typologii, životní prostředí až ke krajinnému plánování a krajinné architektuře.

Hlavní roli při založení IALE-CZ sehrál prof. Pavel Kovář z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Podařilo se mu soustředit roztržitěnou domácí scénu odborníků věnujících se krajině i praktickým aplikacím v ní. Jako mezinárodně uznávaná osobnost české krajinné ekologie se také stal prvním předsedou Společnosti. V dalším období ho ve funkci vystřídal vynikající představitel brněnského ochrannářského hnutí a lesnického výzkumu krajiny, nedávno zemřelý Antonín Buček (podrobněji Živa 2015, 1: III–VI).

Činnost IALE-CZ se odvíjí od potřeby setkávání, tříbení názorů v oblasti výzkumu, ochrany, plánování a managementu krajiny nejen na akademických pracovištích, nýbrž i ve výkonné plánovací, řídicí a administrativní sféře. Akademickou obec zastupují odborníci z přírodovědeckých fakult napříč Českou republikou, z lesnických a zemědělských fakult, ale i ze zahradnické fakulty, fakulty architektury nebo z oblasti sociálních věd. Mimoakademickou sféru potom především odborníci z oblasti krajinného plánování a ochrany krajiny, z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, správ chráněných krajinných oblastí a národních parků.

V r. 2002 byla Česká společnost pro krajinou ekologii přijata za členu Rady vědeckých společností při Akademii věd ČR (RVS), což jí mimo jiné umožňuje žádat o granty podporující pořádání konferencí a vydávání vědeckých časopisů. Ambiciózním cílem, vyžadujícím značné úsilí, se stalo vydávání Journal of Landscape Ecology (nulté číslo vyšlo v r. 2007, od r. 2008 vycházejí dvě a od r. 2011 tři čísla ročně). Časopis je od počátku koncipován jako periodikum v anglickém jazyce, s cí-

lem pokrýt krajinně-ekologický výzkum ve střední Evropě, ale nevylučuje ani zajímavé příspěvky z jiných kontinentů. Redakční rada má mezinárodní složení. Časopis je v současné době indexován řadou bibliografických databází (např. Scopus). Články jsou dostupné v tištěné a elektronické on-line verzi.

Pro členy Společnosti kromě toho vychází elektronický Bulletin IALE-CZ, který přináší aktuální informace o domácím i zahraničním dění v oboru. Společnost organizuje výroční konferenci na aktuální téma, která je přístupná širší vědecké komunitě (např. Krajina a těžba, Olomouc 2016; Vývoj a dynamika krajinných struktur, Lednice 2017; Kulturní krajina – most mezi přírodou a společností, České Budějovice 2018; Krajina v době klimatických změn, Praha 2019). Letošní konference, odložená kvůli epidemii koronaviru na podzimní termín a uspořádaná ve spolupráci s Fakultou životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, se konala 17.–18. září v Ústí nad Labem a nesla název Krajina severních Čech: přítomnost a budoucnost.

K důležitým aktivitám IALE-CZ patří od r. 2003 pořádání mezinárodní mezioborové konference Venkovská krajina, určené zejména mladým vědcům a pořádané ve spolupráci s ekologickým institutem Veronice v Centru ekologické výchovy Hostětín v Bílých Karpátech. Jejím výstupem je vždy tištěný sborník. Další akcí s roční periodicitou, již od r. 2002 v Brně, je dvou denní seminář ÚSES – zelená páteř krajiny, věnovaný teoretickým i praktickým aspektům navrhování a realizace ekologických sítí v krajině.

Dalším typem aktivit jsou tzv. krajinářské dílny (terénní praktika), organizované ve vybraném území, nejčastěji ve vazbě na specifické krajinné fenomény. První se uskutečnily v přírodním parku Svratecká

hornatina, další v NP Podyjí, v CHKO Lito-velské Pomoraví a Žďárské vrchy, v krajinné památkové zóně v okolí zámku Kačina. V posledních třech letech se organizování ujal mladý tým z ústecké univerzity, který se zaměřil na problematiku vysídlené krajiny Sudet (Zubrnice 2018) a světové rezonující téma soundscapes (Kokořínský důl 2019). Nejnovější, s názvem Jedlá krajina, v ekologickém středisku Baliny u Velkého Meziříčí byla přesunuta do r. 2021.

Od letošního roku Společnost nabízí přednášky pro veřejnost a studenty vysokých škol, které budou určeny i pro pedagogy, členy i nečleny IALE-CZ. Nabídky mohou využít i muzea a jiné instituce. Jiné jsou koncipovány jako vycházky krajinou. Při zájmu o přednášku lze kontaktovat přednášejícího nebo také M. Šantrůčkovou, předsedkyni IALE-CZ.

Od r. 2017 je každoročně vyhlašována cena Vladimíra Krajiny za vynikající publikaci v krajinné ekologii autorovi nebo autorům do 35 let a udělována za články v respektovaném recenzovaném časopise, kde je nominant, člen IALE-CZ, jediným nebo prvním autorem. Termín nominace článků je vždy do 1. září daného kalendářního roku a cena se uděluje zpětně za publikační výstup z období 1. ledna předchozího roku do 30. června.

Neutěšený stav naší krajiny, preference krátkodobých a krátkozrakých ekonomických priorit před koncepčním udržitelným rozvojem, využíváním a ochranou krajiny přímo vyžadují, aby se Společnost vyjadřovala ke konkrétním kauzám, které se naší krajiny dotýkají – např. opakovaně k megalomanskému záměru vybudovat kanál Dunaj–Odra–Labe (k věci vystoupil doc. Ivo Machar v Senátu PČR při veřejném slyšení v červnu 2019), podpora stanovisku Komise pro životní prostředí AV ČR k novele zákona o ochraně zemědělského půdního fondu a zaslání dopisu poslancům Poslanecké sněmovny ČR nebo kritické vyjádření Společnosti k rozhodnutí vlády ČR nezařadit lokality na středním a dolním Labi do soustavy Natura 2000. IALE-CZ také připojila podpis k otevřenému dopisu vlády ČR na podporu Charty ICRAF (Světová organizace pro agrolesnictví) a agrolesnictví a k otevřenému dopisu ministru školství na podporu žákovských soutěží. Na žádost Ministerstva životního prostředí se zástupce Společnosti stal členem Meziresortní koordinační skupiny pro ochranu biodiverzity MŽP. Naši členové participují i např. v Radě AOPK ČR nebo v celouniverzitních komisích, pracují v edičních radách nakladatelství nebo redakčních radách časopisů.

IALE-CZ se za dvacetiletou historii etablovala mezi vědeckými společnostmi České republiky a zapojením do světové sítě IALE umožňuje svým členům živý kontakt se světovým děním a účast na mezinárodních akcích. Daří se jí i v konkurenci mnoha dalších specializovaných společností držet si stabilní počet členů s širokým odborným zázemím a být platformou specialistů různých zaměření i lidí z praxe, kteří se na jiných fórech nepotkávají. IALE-CZ tak plní a snažíme se, aby i nadále plnila roli zastřešující organizace krajinně-ekologických témat a odborníků.

Více na www.iale.cz